

**ŠOLSKI CENTER VELENJE
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA**

SEMINARSKA NALOGA
pri predmetu: varstvo pri delu

ZAKON O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU

REPUBLIKA SLOVENIJA
Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
Urad RS za varnost in zdravje pri delu

Študent: D. V.
Program: rudarstvo in geotehnologija
Smer: rudarstvo in geotehnologija

Velenje, oktober, 2001

1. Kaj so sredstva za delo?

. Sredstvo za delo je:

- objekt namenjen za delovne in pomožne prostore,
- delovna oprema,
- sredstvo in oprema za osebno varnost pri delu,
- snovi in pripravki,
- drugo sredstvo, ki se uporablja v delovnem procesu ali je kakorkoli povezano z delovnim procesom.

2. Kdo je delavec, kdo delodajalec?

Delavec je oseba, ki pri delodajalcu opravlja delo, na podlagi pogodbe o zaposlitvi.

Kot delavec v smislu tega zakona se šteje tudi oseba, ki na kakršnikoli drugi pravni podlagi opravlja delo za delodajalca, ali opravlja samostojno poklicno, kmetijsko ali drugo dejavnost in oseba, ki pri delodajalcu opravlja delo zaradi usposabljanja.

Delodajalec je oseba, ki na podlagi pogodbe o zaposlitvi zaposluje delavca.

Kot delodajalec v smislu tega zakona se šteje tudi oseba, ki na kakršnikoli drugi pravni podlagi zaposluje delavca.

Kot delodajalec se šteje tudi kmet ali fizična oseba, ki sam ali s člani svojih gospodarstev oziroma z družinskimi člani opravlja kmetijsko, pridobitno ali drugo dejavnost kot edini ali glavni poklic in ne zaposluje drugih oseb.

3. Kaj je delovno mesto?

Delovno mesto je prostor, ki je namenjen za izvajanje dela in se nahaja v zgradbah delodajalca kot tudi na začasnih ali premičnih deloviščih do katerih ima delavec dostop v času svoje zaposlitve in je pod neposrednim ali posrednim nadzorstvom delodajalca.

4. Kaj je nevarna snov?

Nevarna snov je snov, ki lahko zaradi fizikalnih, kemijskih in bioloških škodljivosti povzroči poškodbe ali zdravstvene okvare in je glede na posebne lastnosti opredeljena kot nevarna v posebnih predpisih.

5. Katere temeljne ukrepe mora upoštevati delodajalec pri zagotavljanju varnosti in zdravja?

Delodajalec izvaja ukrepe iz prejšnjega člena, tako da pri tem upošteva naslednja temeljna načela:

- izogibanje tveganjem;
- ocenjevanje tveganj, ki se jim ni mogoče izogniti;
- obvladovanje tveganj pri njihovem viru;
- prilagajanje dela posamezniku z ustreznim oblikovanjem delovnega mesta in delovnega okolja, izbiro delovne opreme ter delovnih in proizvodjalnih metod;
- zagotavljanje ukrepov za ohranjanje in krepitev zdravja;
- prilagajanje tehničnemu napredku;
- nadomeščanje nevarnega z nenevarnim ali manj nevarnim;

- razvijanje celovite varnostne politike, ki vključuje tehnologijo, organizacijo dela, delovne pogoje, medčloveške odnose ter dejavnike delovnega okolja;
- dajanje prednosti splošnim varnostnim ukrepom pred posebnimi;
- dajanje ustreznih navodil in obvestil delavcem.

6. Izjava o varnosti?

Vsak delodajalec mora izdelati in sprejeti izjavo o varnosti v pisni obliki, s katero določi način in ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter jo dopolnjevati ob vsaki novi nevarnosti in spremembi ravni tveganja.

Izjava o varnosti temelji na ugotovitvi možnih vrst nevarnosti in škodljivosti na delovnem mestu in v delovnem okolju ter oceni tveganja za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar.

7. Kako zagotavlja delodajalec varnost in zdravje pri delu?

Delodajalec mora zagotavljati varnost in zdravje pri delu zlasti tako, da:

- poveri opravljanje nalog varnosti pri delu strokovnemu delavcu, naloge varovanja zdravja pri delu pa pooblaščenemu zdravniku;
- sprejme ukrepe za zagotavljanje požarnega varstva v skladu s posebnimi predpisi;
- sprejme ukrepe za zagotavljanje prve pomoči in evakuacije v primeru ogroženosti;
- obvešča delavce o uvajanju novih tehnologij in sredstev za delo ter o nevarnostih za poškodbe in zdravstvene okvare, ki so povezane z njimi ter izdaja navodila za varno delo;
- usposablja delavce za varno delo;
- zagotavlja delavcem sredstva in opremo za osebno varnost pri delu in njihovo uporabo, če sredstvo za delo in delovno okolje, kljub varnostnim ukrepom ne zagotavlja varnosti in zdravja pri delu;
- zagotavlja periodične preiskave delovnega okolja in periodične preglede in preizkuse delovne opreme;
- zagotavlja zdravstvene preglede delavcev.

8. Kako je urejeno opravljanje strokovnih nalog s tega področja?

Delodajalec mora za opravljanje strokovnih nalog v zvezi z zagotavljanjem varnosti pri delu določiti enega ali več strokovnih delavcev.

Delodajalec določi vrsto, stopnjo in smer strokovne izobrazbe ter število strokovnih delavcev iz prejšnjega odstavka glede na:

- organizacijo, naravo in obsežnost delovnega procesa,
- število delavcev, ki sodelujejo v delovnem procesu,
- število delovnih izmen,
- število krajevno ločenih delovnih enot.

Strokovni delavec je za izvajanje strokovnih nalog varnosti pri delu neposredno odgovoren delodajalcu.

Delodajalec mora strokovnemu delavcu omogočiti strokovno neodvisno opravljanje nalog po tem zakonu, mu zagotoviti primeren čas ter dostop do vseh potrebnih podatkov, omogočiti izpopolnjevanje znanja, strokovni delavec pa zaradi svojega dela ne sme biti postavljen v manj ugoden položaj ali trpeti drugih škodljivih posledic v zvezi s svojim delom.

9. Katera dela opravlja?

Strokovni delavec opravlja zlasti naslednje naloge:

1. svetuje delodajalcu pri načrtovanju, izbiri, nakupu in vzdrževanju sredstev za delo;
2. svetuje delodajalcu glede opreme delovnih mest in glede delovnega okolja;
3. izdeluje strokovne podlage za izjavo o varnosti;
4. opravlja periodične preiskave kemijskih, fizikalnih in bioloških škodljivosti v delovnem okolju;
5. opravlja periodične preglede
6. opravlja notranji nadzor nad izvajanjem ukrepov za varno delo;
7. izdeluje navodila za varno delo;
8. spremlja stanje v zvezi s poškodbami pri delu in poklicnimi boleznimi ter boleznimi v zvezi z delom, odkriva vzroke zanje in pripravlja poročila za delodajalca s predlogi ukrepov;
9. pripravlja in izvaja usposabljanje delavcev za varno delo.

10. Kako je zagotovljeno zdravstveno varstvo?

Delodajalec mora zagotoviti, da naloge zdravstvenega varstva pri delu opravlja pooblaščen zdravnik.

Pooblaščen zdravnik opravlja, odvisno od vrste dejavnosti delodajalca ter vrste in stopnje tveganj za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar delavcev, zlasti naslednje naloge:

1. sodeluje pri ocenjevanju tveganja na delovnem mestu v delovnem okolju;
2. seznanja delavce s tveganji, ki so povezana z njihovim delom na delovnem mestu ter opravlja naloge zdravstvene vzgoje delavcev;
3. ugotavlja in proučuje vzroke za nastanek poklicnih bolezni in bolezni v zvezi z delom;
4. opravlja preventivne zdravstvene preglede delavcev v skladu s posebnimi predpisi;
5. izvaja zdravstveno varstvo poklicno obolelih delavcev;
6. organizira prvo pomoč, reševanje in evakuacijo v primeru poškodb pri delu in kolektivnih nezgod;
7. ugotavlja vzroke za nastanek delovne invalidnosti ter predlaga ukrepe za njihovo obvladovanje oziroma preprečevanje, sodeluje v procesu poklicne rehabilitacije ter svetuje pri izbiri drugega ustreznega dela;
8. delodajalcu predlaga ukrepe za utrjevanje zdravja delavcev, ki so pri delu izpostavljeni večjim nevarnostim za poškodbe in zdravstvene okvare;
9. svetuje delodajalcu glede poteka delovnega procesa;
10. vodi evidence in zbira podatke v skladu s posebnimi predpisi.

11. Obveščanje delavcev?

Delodajalec mora delavce obveščati o varnem delu tako, da izdaja pisna obvestila in navodila. V izjemnih primerih, kadar delavcem grozi neposredna nevarnost za življenje in zdravje, so obvestila in navodila lahko tudi v ustni obliki.

Delodajalec mora delavce seznaniti o vrstah nevarnosti na delovnem mestu ter o varnostnih ukrepih, potrebnih za preprečevanje nevarnosti in zmanjšanje škodljivih posledic. Delodajalec mora zagotoviti obveščenost nosečih delavk, mladih delavcev, starejših delavcev in delavcev z zmanjšano delovno zmožnostjo o rezultatih ocenjevanja tveganja ter o ukrepih delodajalca za varnost in zdravje teh delavcev pri delu.

Delodajalec mora zagotoviti, da imajo na mesto, kjer preti neposredna in neizogibna nevarnost, dostop le tisti delavci, ki so za delo na takem mestu dobili posebna navodila delodajalca.

Delodajalec, pri katerem na podlagi pogodbe opravljajo delo delavci drugega delodajalca, mora poskrbeti da delavci prejmejo vse informacije o tveganjih za varnost in zdravje pri delu , kakor tudi informacije o delavcu, ki je določen za prvo pomoč, požarno varstvo in evakuacijo delavcev.

Delodajalec mora delovna mesta in sredstva za delo opremiti z znaki za obvestila in za nevarnost ter navodili za varno delo v skladu s posebnimi predpisi.

12. Usposabljanje delavcev?

Delodajalec mora delavca usposobiti za varno opravljanje dela ob sklenitvi delovnega razmerja, ob razporeditvi na drugo delo, ob uvajanju nove tehnologije in novih sredstev za delo ter ob spremembi v delovnem procesu, ki lahko povzroči spremembo varnosti pri delu.

Usposabljanje mora biti prilagojeno posebnostim delovnega mesta in se izvaja po programu, ki ga mora delodajalec po potrebi obnavljati in spreminjati njegovo vsebino glede na nove oblike in vrste nevarnosti.

Preizkus teoretične in praktične usposobljenosti za varno delo preverja delodajalec na delovnem mestu.

Delodajalec določi obvezne občasne preizkuse teoretične in praktične usposobljenosti za varno delo za delavce, ki delajo na delovnem mestu, kjer iz ocene tveganja izhaja večja nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare in za tiste delavce, ki delajo na delovnih mestih, kjer so poškodbe pri delu in zdravstvene okvare pogostejše.

13. Razmejitev odgovornosti na deloviščih z več delodajalci?

Na deloviščih, kjer hkrati opravlja dela dvoje ali več delodajalcev, morajo ti s pisnim sporazumom določiti skupne ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter delavca, odgovornega za izvajanje teh ukrepov.

14. Obveščanje inšpekcije?

Delodajalec mora o začetku del obvestiti inšpekcijo dela najmanj petnajst dni pred začetkom delovnega procesa, pri katerem obstajajo večje nevarnosti za poškodbe in zdravstvene okvare.

Delodajalec mora inšpekciji dela takoj prijaviti vsako smrtno poškodbo oziroma poškodbo, zaradi katere je delavec nezmožen za delo najmanj tri zaporedne delovne dni, kolektivno nezgodo, nevaren pojav ali ugotovljeno poklicno bolezen.

Delodajalec mora o smrtni poškodbi takoj obvestiti tudi organ, pristojen za notranje zadeve.

15. Sodelovanje delavcev pri obravnavi vprašanj varstva pri delu?

Delodajalec mora delavcem ali njihovim predstavnikom omogočiti, da sodelujejo pri obravnavi o vseh vprašanjih, ki zadevajo zagotavljanje varnega in zdravega dela, v skladu s tem zakonom in drugimi predpisi.

16. Pravice in dolžnosti delavcev?

Delavec ima pravico in dolžnost, da se seznanja z varnostnimi ukrepi in ukrepi zdravstvenega varstva ter, da se usposablja za njihovo izvajanje.

Delavec ima pravico in dolžnost dajati delavcem iz 9. in 10. točke 3. člena tega zakona predloge, pripombe in obvestila o vprašanih varnosti in zdravja pri delu.

Delavec ima pravico odkloniti delo, če ni bil predhodno seznanjen z vsemi nevarnostmi ali škodljivostmi pri delu ali če delodajalec ni zagotovil predpisanega zdravstvenega pregleda.

Delavec ima pravico odkloniti delo, če mu grozi neposredna nevarnost za življenje in zdravje, ker niso bili izvedeni predpisani varnostni ukrepi, in zahtevati, da se nevarnost odpravi.

Delavec ima pravico odkloniti delo v primeru, da dela več kot polni delovni čas oziroma ponoči, če bi mu v skladu z mnenjem pooblaščenega zdravnika takšno delo poslabšalo zdravstveno stanje.

V primeru, da delodajalec ne odpravi nevarnosti ali ne ravna v skladu z mnenjem pooblaščenega zdravnika, lahko delavec zahteva posredovanje inšpekcije dela ter o tem obvesti svet delavcev ali delavskega zaupnika za varnost in zdravje pri delu.

17. Katere evidence mora voditi delodajalec?

Delodajalec mora voditi evidenco o:

1. periodičnih preiskavah kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti;
2. periodičnih preizkusih in pregledih delovne opreme;
3. preizkusih in pregledih sredstev in opreme za osebno varnost pri delu;
4. opravljenem usposabljanju za varno delo in preizkusih praktičnega znanja;
5. posebnih zdravstvenih zahtevah iz 16. člena tega zakona;
6. preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev;
7. poškodbah pri delu, kolektivnih nezgodah, nevarnih pojavih, ugotovljenih poklicnih boleznih in o boleznih v zvezi z delom ter o njihovih vzrokih;
8. obvestilih iz 26. člena tega zakona;
9. nevarnih snoveh, ki jih uporablja, če tako določajo posebni predpisi.

18. Dovoljenje za delo?

Minister, pristojen za delo, izda pravni osebi ali samostojnemu podjetniku posamezniku, če izpolnjuje kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje, dovoljenje za opravljanje naslednjih strokovnih nalog:

- opravljanje periodičnih preiskav kemijskih, fizikalnih in bioloških škodljivosti v delovnem okolju;
- opravljanje periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme;
- izdelovanje strokovnih podlag za izjavo o varnosti;
- pripravljanje in izvajanje usposabljanja delavcev za varno delo.

Minister, pristojen za delo, odvzame dovoljenje iz prejšnjega odstavka:

- če ugotovi, da pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik ne izpolnjuje več pogojev za pridobitev dovoljenja;
- če v roku enega leta od dneva izdaje dovoljenja pravna oseba ali samostojni podjetnik posameznik ne začne opravljati nalog, ki so določene v dovoljenju;
- če je bilo dovoljenje izdano na podlagi neresničnih podatkov;
- na predlog inšpekcije dela, če gre za ugotovitev, da se naloge nestrokovno opravljajo.

Minister, pristojen za delo, izda in odvzame dovoljenje z odločbo, zoper katero ni pritožbe.

19. Kdo opravlja nadzorstvo nad izvajanjem del ?

Nadzorstvo nad izvajanjem tega zakona, predpisov, izdanih na njegovi podlagi, in drugih predpisov o varnosti in zdravju pri delu, ter nad varnostnimi ukrepi, določenimi s splošnimi akti delodajalca in kolektivnimi pogodbami, opravlja inšpekcija dela.

Nadzorstvo iz prejšnjega člena pri izvajanju rudarskih del ter podzemnih gradbenih del, ki se izvajajo z rudarskimi metodami dela in v skladu z zakonom, ki ureja rudarstvo in na njegovi podlagi izdanimi predpisi, opravlja rudarska inšpekcija.

Nadzorstvo iz 51. člena tega zakona na ladjah in čolnih za gospodarske namene, razen ribiških ladij, opravlja Uprava Republike Slovenije za pomorstvo.

Nadzorstvo iz 51. člena tega zakona pri delu članov posadk zračnih plovil opravlja inšpekcija, pristojna za zračno plovbo.

Inšpekcija, ki opravlja nadzorstvo nad izvajanjem tega zakona, predpisov izdanih na njegovi podlagi in drugih predpisov o varnosti in zdravju pri delu ter nad varnostnimi ukrepi, o svojih ugotovitvah obvesti svet delavcev oziroma delavskega zaupnika za varnost in zdravje pri delu ter reprezentativne sindikate pri delodajalcu.